

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਭੱਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸੀ।

(7) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਣਪਛਾਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ P/11 ਅਤੇ P/14 ਤੋਂ P/17 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਰਾਹਤ ਤੁਰੰਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: -

- (1) ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ (3 ਮਈ, 1973 ਤੋਂ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1975 ਤੱਕ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ); ਅਤੇ
- (2) 1973 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਲਾਨਾ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ, ਵਿਸ਼ਾ, ਬੇਸ਼ਕ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸੇਵਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ, ਆਦਿ।

ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਜ਼ਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(8) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਚ. ਐਸ. ਬੀ

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਡੀਐਸ ਤਿਵਾਤੀਆ, ਸੀਜੇ, ਐਸਐਸ ਕੰਗ ਅਤੇ ਐਮਆਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1986 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3761

ਅਕਤੂਬਰ 20, 1987

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਆਰਟੀਕਲ 14, 19, 21, 22, 50, 226, 227, 228, 233 ਅਤੇ 235— ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ (1987 ਦਾ XLVI)— ਧਾਰਾਵਾਂ , 9,10 , 16, 19 ਅਤੇ 20(4), (7) ਅਤੇ

(8)— ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1974 ਦਾ 11)— ਧਾਰਾ 167, 169, 227, 327 ਅਤੇ 438— ਆਰਟੀਕਲ 226, 227 ਅਤੇ 228 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਅਤੇ 19 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 4 ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ - ਕੀ ਧਾਰਾ 233 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ (1) - ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਬੰਧ - ਕੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪੈਂਡੈਂਸ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ - ਇੱਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਮ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ- ਕੀ ਵੈਧ ਹੈ- ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੈਮਰੇ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ -ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ -ਧਾਰਾ 16(2) ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ—ਕੀ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ—ਧਾਰਾ 20(4) (ੳ) ਤਫਤੀਸ਼ਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰੇਟ— ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਉਪਬੰਧ—ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 22 ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ —ਧਾਰਾ 20(4)(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਇੱਕ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ—ਕੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਸੰਵਿਧਾਨ— ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ^CO— ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ —ਧਾਰਾ 20(8)(ਬੀ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ—ਕੀ ਗੈਰ -ਵਾਜਬ—ਸੈਕਸ਼ਨ 20(8)(ਬੀ)— ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਸਮੇਤ ਐਕਟ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226, 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੁੱਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 39)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9(4) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ - ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਪਰੀਸ਼ਨ 'ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ' 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੀਕਰਨ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 235 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਧਾਰਾ 9 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ - ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸੁਚੱਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 233(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 42, 43 ਅਤੇ 44)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 235 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਧਾਰਾ 9 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਵਰਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਬਲਵਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, /a 'ਨਿਯੁਕਤ ਅਦਾਲਤ' ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 44 ਅਤੇ 46)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਮ ਬੈਠਣ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਿਡੀ- ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ⑧ ਕੋਡ ਦੇ 327. ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਫੁਡਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨ ਅਤੇ ਸਟੋਨ-ਗੈਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਵਰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੇ ਹਾਲਾਤ, ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। . ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 85, 86 ਅਤੇ 87)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੇਕਸੂਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 91 ਅਤੇ 97)।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ • « ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਿੰਦਿਆ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ

ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐਸ ਟੀ ਐਨ ? ਪਤਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ^ PW 2 ਆਦਿ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ' ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਚਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਪਰਦਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ

• ਗਵਾਹ ਆਸਾਰੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ

• ਐਨ. ਦੋਸ਼ੀ, ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸੀਐਨਆਰਐਫ ਕਿਨੂ ਤੋਂ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ S ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ?

ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪਤਾ ਗੁਪਤ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੌਕਾ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਨਿਆਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 103, 105 ਸੁੰਨ 106)।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਫਤੀਸ਼ਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੁਡੀਕਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1974 ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2 ਏ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਧਾਰਾ (2 ਏ) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਮਝਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜੁਡੀਕਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 50 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ 1973 ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(1) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੀਕਰਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਰਾਜ। ਹੋਰ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ “ਜੁਡੀਕਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 22 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 78 ਅਤੇ 79)।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(4) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਏ ਗਏ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੋਰੇਸੋ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (4) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਵਧੇ ਹੋਏ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (4) (ਬੀ) ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 20(4) (ਬੀ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਧਾਰਾ 82, 83 ਅਤੇ 84)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੌਣ ਲੋਕ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗਠਿਤ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਕੌਣ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। Bi eleyi. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(7)। ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੰ: 198)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (8) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਨੋ ਜਾਂਦੇ ਹਿੱਤ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 169 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਦੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ 8 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਸ ਭਾਇਰੀਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੇਸ਼ੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। -ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਬੇਕਸੂਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਯਕੀਨਨ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ, ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 20(8)(ਬੀ) ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ "ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ" ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਨੂੰ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 109 ਅਤੇ 110)।

1987 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐੱਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਡੀ.ਐੱਸ. ਤੇਵਤੀਆ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਕੰਗ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 1987 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: -

- (a) 1985 (ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਦੇ 1985 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 31) ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ। 1987 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਧਾਨ ਨੂੰ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (b) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;
- (c) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣਾ;
- (d) ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰੇ;
- (e) ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬੀ.ਐਸ.ਖੋਜੀ, ਮਿਸ ਵੀਪੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 3 ਲਈ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਅਜੈ ਤਿਵਾੜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ) ।

ਐਚਐਸ ਰਿਆੜ, ਡੀਏਜੀ (ਪੰਜਾਬ), ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ।

ਕੋਪੀ ਭੰਡਾਰੀ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮੰਦਰ ਲਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਾਲ।

ਨਿਰਣਾ

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਰਹੂਮ ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3761 ਆਫ 1986 ਰਾਹੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ।

(2) ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1986 ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰ. 1629 ਅਤੇ 4674 ਅਤੇ 1986 ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰ. 827, 884 ਅਤੇ 888 ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(3) ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਹਨ- ਧਾਰਾ 3(2)(i), ਸੈਕਸ਼ਨ 7, ਸੈਕਸ਼ਨ 8, ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3), ਧਾਰਾ 16 ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਉਪ ਧਾਰਾ (3), ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ।

(4) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਟੈਰੇ ਰਿਸਟ ਐਂਡ ਡਿਸਪੂਟਿਵ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼ (ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1987 (ਇੱਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '1987 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ 24 ਮਈ, 1987 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਜੋ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

(5) ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ (1986 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3761 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਨੇ ਧਾਰਾ 151, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 3382 ਆਫ 1987 ਰਾਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ।

(6) ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ। , 1985, ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ II ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ, 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(7) ਕਿਉਂਕਿ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਫੈਲੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਬੀ.ਐਸ.ਖੋਜੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਹਨ - ਧਾਰਾ 9, 10, 11 (2), 16, 19 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20, ਉਪ-ਧਾਰਾ 14) (7) ਅਤੇ (8)।

(8) ਸ੍ਰੀ ਖੋਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 9, 10, ਟੀ0 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। t9 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20, ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) (7) ਅਤੇ (8)। ਉਸਨੇ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੱਦ, ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(9) ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ (1987 ਦਾ ਸਿਵਲ ਮਿਸ ਸੈਲੇਨੀਅਸ ਨੰਬਰ 3332) ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(10) ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਾਧੂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(11) ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਗਰਮੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀ ਜੋ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਵਿਨਜ਼ਨ) ਐਕਟ, 1985, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਲਈ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, - ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ, ਮੌਤ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੁਰਮ ਲਈ ਕੈਦ. ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਧੇ ਹੋਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਐਕਟ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅੱਤਵਾਦੀ

ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987, ਜੋ ਕਿ ਇਸਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਹੈ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਧੇ ਹੋਏ ਜੁਰਮਾਨਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ

ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਪ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(12) ਦੇ ਉਲਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ, ਜੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਤੋਂ ਸਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ 1 ਤੋਂ 2 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਟੈਰਿਸਟ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਦੇ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ: -

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ)
ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ)
ਐਕਟ, 1985. ਐਕਟ, 1987

ਸੈਕਸ਼ਨ 7	ਸੈਕਸ਼ਨ 9
ਸੈਕਸ਼ਨ 8	ਸੈਕਸ਼ਨ 10
ਸੈਕਸ਼ਨ 9(2)	ਸੈਕਸ਼ਨ 11(2)
ਧਾਰਾ 13	ਧਾਰਾ 16
ਧਾਰਾ 16	ਧਾਰਾ 19
ਸੈਕਸ਼ਨ 17(2)	ਸੈਕਸ਼ਨ 20(4)
ਧਾਰਾ 17(4)	ਸੈਕਸ਼ਨ 20(7)
ਧਾਰਾ 17(5)	ਸੈਕਸ਼ਨ 20(8)

(13) ਕਿਉਂਕਿ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

1986 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3761 ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਤੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ।

(14) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ. ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਖਿਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(15) ਧਾਰਾ 302/307/148/149, ਧਾਰਾ 302/307/148/149, ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 129, ਮਿਤੀ 4 ਜੂਨ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ- (i) ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਈ-ਡਵੀਜ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25, ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 (1959 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ. 54) ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4; (ii) ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ (ਪੂਰਬੀ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ, - ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 124-ਏ, 153-ਏ ਅਤੇ 506 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 46, ਮਿਤੀ 3 ਫਰਵਰੀ, 1986 ਦੁਆਰਾ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985।

(16) ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।, 1985, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਟੇਰ ਰੋਰਿਸਟ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987, ਸੋਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ।

(17) ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985, ਨੂੰ 23 ਮਈ, 1985 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਹ 24 ਮਈ, 1985 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ. ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 24 ਮਈ, 1987 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1987, ਜਿਸ ਨੂੰ 3 ਸਤੰਬਰ, 1987 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਵੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 5, 15, 21 ਅਤੇ 22 ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਕੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ 24 ਮਈ, 1987 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ।

(18) ਸਖਿਪਤਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987, ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ), ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "1985 ਦਾ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ), ਇਸਨੂੰ "1987 ਦਾ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(19) ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

(20) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(21) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959, ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ, 1884, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 ਜਾਂ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਵਧੇ ਹੋਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਐਕਟ।

(22) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਡ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ, ਵਰਗ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਕੋਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(23) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(24) ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਜਾਂ ਵਰਗ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਗ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ। ਦੋ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ - ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਇਕੱਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸੀਵਿਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ।

(25) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਆਮ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਕਿਸੇ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ।

(26) ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਨੋਨੀਤ ਐਡ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਰੇਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਵਪੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(27) ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ੬ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪੀ.ਓ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(20) ਸੈਕਸ਼ਨ 1b ਜਾਂ ਐਕਟ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 1b ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 107, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ, ਨੌਂ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ ਹੈ; ਕ੍ਰਮਵਾਰ. ਇਹ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਲਈ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੀਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ' ਦੀ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ 'ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ' ਜਾਂ 'ਰਾਜ' ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ। ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ' ਸ਼ਬਦ 'ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 366 ਤੋਂ 371 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 392 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 'ਡਿਜ਼ਾਈਨੇਟਿਡ ਕੋਰਟ' ਅਤੇ 'ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ' ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ 'ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ' ਅਤੇ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 20 ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(29) ਅਥੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਓਨੂ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਫੈਡਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਨੇਵਲ, ਮਿਲਟਰੀ ਜਾਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਜਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਭਿਆਸਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਓਰੀਡੀਨਰੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਜਸਟਿਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ (ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1987) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ 1987 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ.

(30) ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਐਡਵਾਂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ the.1 ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 3(ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ) 2) (i) ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25, 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (i), ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਲਈ ਲੀਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਉਹ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ, ਜੋ ਐਕਟ 1985 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(31) sub-section (2) of; i ਸੈਕਸ਼ਨ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਸ. 3 (2) (i)

1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ S. 3(2) (i)

"ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ "ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ- ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।" ਮੌਤ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੇ ਯੋਗ ਜੀਵਨ ਭਰ ਲਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਐਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਐਕਟ।"

(32) 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2)(i) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿੱਠੂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 303 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ, ਜੋ - ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ (2)।

(33) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2)(i) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

- (1) ਏਆਈਆਰ 1983 ਐਸਸੀ 473.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 898

ਐਕਟ ਓ.ਟੀ. 1987 ਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(: 3)(ਡੀ) ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਦੇ ਪ੍ਰਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ : -

5. 1(3)(d): ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਦੇਣਦਾਰੀ, ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ, ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਂਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਾਅ,

ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ, ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।"

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ - 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9(2) ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਬਾਰ ਵਿਖੇ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਵੇ। ਕੇਸ.

(34) ਮੈਂ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ 'ਨਿਯੁਕਤ ਅਦਾਲਤਾਂ' ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

(35) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ.ਖੇਜੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਚਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੌਪਣਾ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। , ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 19 ਅਤੇ 21. ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ।

(36) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ, ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

*(37) ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ.ਖੇਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (7) ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜੋ ਕਿ 9 ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। .

(38) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਪੁਰਦਗੀ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ *ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟਸ ਬਿੱਲ*, 1978, (3): -

"95. ਦੂਸਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿੱਲ ਦਾ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹਿੱਸਾ ਪੀੜਤ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਦੁਆਰਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਸਰੋਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਕੀਲਾਂ ਵਜੋਂ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ *ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 217 ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।"

"96. ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ, ਜੋ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ-----

. (3--)-A--I--R--1-9-7--9---S--.C--4-7-- 8-. 7<?-W ੬*

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਉਪ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਪਰ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਐਕਟ 21 ਦੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨਾਲ।"

(39) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226, 227, 228, 233 ਅਤੇ 235 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

"S.9. ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ। -(1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਜਾਂ ਵਰਗ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) * * * * *

(3) * * * * *

(4) ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(2) * * * * *

(6) * * * * *

(7) ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੱਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਉਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

(g) * * * * *

(1) 19. ਅਪੀਲ। -(1) ਕੇਂਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਫ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਹੋਵੇਗੀ; ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

- (2) ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਐਡ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
- (3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼:

ਬਸ਼ਰਤਕੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9, ਦਾ ਉਪਬੰਧ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਮੇਤ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226, 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(40) ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੋ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਖੋਜੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(41) ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ.ਖੋਜੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 233 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 23-3 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। , ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਖੇਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਰਗੀ ਚੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(42) cFortonething ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਐਪ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 2-23 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 'ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ' ਸ਼ਬਦ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਿੱਲ, 1978 (ਸੁਪਰਾ), ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ: -

"97. ਇਕ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿੱਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੀੜਤ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਕਮਾਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਟੋਏ ਡਿੱਗਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(43) ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੀਕਰਨ 'ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ' ਹੈ, ਜੋ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

(44) ਨਾਲ ਹੀ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 235 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਧਾਰਾ 9 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

(45) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀ 'ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ' ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। *ed* ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ *ਰੀ- ਵਿੱਚ. ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟਸ ਬਿੱਲ, 1978 (ਸੁਪਰਾ)* ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਫਤਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮੌਜੂਦਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਅਨੰਦ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ।

(46) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਬਲਵਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਕ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ।

(47) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ - *ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ* ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 4, 5 ਅਤੇ 6 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਲਗਭਗ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਪਾਗਲ ਹਨ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹਨ, ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਧਾਰਨ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਹਨ। *

(48) ਜਦੋਂ ਪੁਨਰ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: -

"93. * * * *

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (3 ਏ) ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯੂਨੀਅਨ ਓਜੇ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸੁਕੁਮਾਰ ਪਾਈਨੋ, (4) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। * *

(49) ਮਿਸਟਰ ਖੋਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸਪੈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਰਲ, ਮਦਰਾਸ, ਬੰਗਾਲ, ਅਸਾਮ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਕਿ ਇਹ ਦੂਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਨ ਲਈ ਮਾਫੀ ਹੈ।

(50) ਇਹ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ: ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਭੇਜਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਐੱਫ

(3-ਏ) ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 394

|

(4) (1966) 2 ਐਸਸੀਆਰ 34 ਤੇ ਪੀ. 38 : ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 1206 ਤੇ ਪੀ. 1209:

Bimal ivaur ivnaisa v. Union O1 India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਕਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਕਲਾ. 21. ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ: -ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(51) ਮੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਇੱਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਦ ਇਸੇ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(52) ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕੁਪਰ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਕੈਵਿਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:- " 1

- (1) ਰੁਸਤਮ ਕਾਵਾਸਜੀ ਕੁਪਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ; (5)
- (2) ਖੁਦੀਰਾਮ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (6)
- (3) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (7);
- (4) ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (8);
- (5) ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟਸ ਬਿੱਲ, 1978 (ਸੁਪਰਾ);
- (6) ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (9);

- (5) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 564.
- (6) ਏਆਈਆਰ 1975 ਐਸਸੀ 550
- (7) ਏ.ਜੇ., ਆਰ. 1978 SC 597
- (8) ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 1675
- (9) ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 1632

(7) ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ);

(8) ਮਿੱਠੂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ);

ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਇਕੱਲਿਆਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਹੋ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ? ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ.

(53) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਇੱਕ ਵਾਜਬ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 22, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ? ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗਾ।

(54) ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਵਾਜਬ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਫਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਸਰਾ ਅਭਿਅੰਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

(55) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਤਿ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੇ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 ਦੇਵਾਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(56) ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਂਗਲੋ ਸੈਕਸਨ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜੁਰੀਸਪ੍ਰੂ ਡੋਸ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਡਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(57) ਹੁਸੈਨਾਰਾ ਖਾਤੂਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (10) ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

«(* * \$\$\$*»

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। * * * * * >>>

(58) ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਫਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ।

ਕੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਜ਼ੋਰਟ) ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ: (i) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ; ਅਤੇ (ii) ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(59) ਇਨ 'ਆਰ ਇਨ; 'ਹਾਲੀਆ, ਅਤੀਤ, SApexirCourt ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਗੁਡੀਕਾਂਤੀ ਨਰਸਿਮਹੂਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, (11) ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਨੀਮੀ ਟੇਬਲ 'ਸ਼ੈਲੀ' ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਬਾਰੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਪ ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਲਈ ਹਨ: -

ਪੈਰਾ 10:

"ਕਲਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਪ। 21 ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। 19. ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਮੈਂ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦੇਖਭਾਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋ-ਫੇਕਲ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 11:

"ਸਾਨੂੰ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਉਲਟ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ

(11) ATR 1978 SC 429.

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਮਝਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। * * *
ਜਿੱਥੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਨਤਕ ਖਰਚਾ ਇੱਕ ਅਣਗੌਲਿਆ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਬ-ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿ ਅਣਜਾਣ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਕੈਦ ਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ- ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।”

“ਪਬੂ 12:

ਕੁਝ ਸਿੱਧਰ ਭਾਰੂ ਕਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਂਝੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਧਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ-ਵਿਰੋਧੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੰਡਕਾਰੀ ਹਰਜ-ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। * * *
* * *, ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਜਾਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ 'ਮੁਫਤ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼' ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(60) ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (12), ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ., ਇਸ ਵਾਰ ਡੀ.ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਜੇ. ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ, ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ।

(61) ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੇ ਐਸ. 438 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।" ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ: -

"26. ਸਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਕੁੰਡੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੱਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ। ਧਾਰਾ 438 ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰਤਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਾਜ਼ਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438, ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ, ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ।

(62) ਇਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) 'ਤੇ ਟਾਈਟਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਆਇਨਲੇਬਰਹਾਲਫਟ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

(63) 0. ਕੋਡ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਵਰਤੋਂ। * * * * *

(2) * * * * *

(ਬੀ) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜ਼ਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 20(8) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(63) ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਵਾਜਬ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(64) ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਾਪੇਖਿਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੇ ਵਾਜਬ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਸੰਦਰਭ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ *ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਜੀ. ਰੋਅ* ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਹੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, (13) :-

“15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ '*ਡਾ. N. B Khare v. State of Delhi*', (1950) SCR 519 ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ Cl. ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦਾ (5) ਜਿੱਥੇ "ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ" ਵਾਕੰਸ਼ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ (ਦੂਜੇ ਜੱਜ, ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ) ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਾਜਬਤਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪ-ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਧਿਕਾਰਤ. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪਰਖ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਰ ਮਾਪਦੰਡ, ਜਾਂ ਤਰਕ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਹ ਕੇਸਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼, ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵਾਜਬ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੋਚਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।”

(65) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“ਅੱਤਵਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੇਹਿਸਾਬ ਕਤਲਾਂ, ਅੱਗਜ਼ਨੀ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 10 ਮਈ, 1985 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਯਾਨਿ ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਬੇਕਸੂਰ ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਯੰਤਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਾਧਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

2. ਬਿੱਲ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਭੰਨਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ: -
- (a) ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰੋਧਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ;
- (b) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜੋ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਪਯੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (c) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰੇ।

* * * * * 4e" >

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਜੁਲਾਈ, 1984 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਵਾਈਟ-ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਰਚ, 1981 ਤੋਂ ਜੂਨ, 1984 ਤੱਕ।

(66) ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਈਟ-ਪੇਪਰ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ VIII ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ: -

“(i) ਕੈਸੇਟਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ:

ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰੋ।

ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਉਸ ਥਾਂ ਵੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉੱਚੇ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਫੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚਾਲ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ।

35 ਤੋਂ 100 ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। 66 ਕਰੋੜ ਵੰਡੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ 35 ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, 36 ਵੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ?

ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਕਿੰਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ:

ਹਰ ਸਿੱਖ ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ 200 ਗਰਨੇਡ ਰੱਖੇ .....

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ-ਸਮੂਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਟੰਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣ, ਭਾਵ, 'ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ (ਕੌਮ) ਹਨ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।

(11) ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਬਿਆਨ:

ਸਿੱਖ ਨੰਗਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਲੋਲਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ,

.....
ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਖਰੀਦੋ, ਅਤੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਿੱਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ.

("ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਾਲਡ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ", 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984)

"ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਅਸਥਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਤੌਲ ਦਿਆਂਗਾ।"

('ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ', 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983)।

1- ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੋ।”

(‘ਡੋਲੀ ਮੇਲ’ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ, 12 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984)।

“ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੀਵਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਅਧੀਨ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(‘ਵੀਕ’ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ, 27 ਮਾਰਚ - 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984)।

“ਸੱਚ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।”

(3 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ‘ਸੱਚੇ ਆਬਜ਼ਰਵਰ’ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ 10 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪੀ)।

‘ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ’।

‘ਸੰਦਰਭ ਹੁਣ ਬਰਤਾਨੀਆ ‘ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ’। —™ —

(67) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਵ੍ਹਾਈਟ ਪੇਪਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(68) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ, ਸੁਪ੍ਰਾ; ਇੰਦਰਜੀਤ ਬਰਨਾ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (14); ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਕੇਰਲਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (15); ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀਤਮਾਲਜੀ ਪੋਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (16)।

(14) ਏਆਈਆਰ 1983, ਦਿੱਲੀ 513.

(15) 1985 (Siipp.) SCC 144.

(16) ਜੇਟੀ 1987 (1) ਐਸਸੀ 783.

(69) ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

(70) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ *ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ, ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦਾ *ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ।* ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਸੀ; ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2)(4) ਨੇ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਨੰਦ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ / ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਹਰੇਕ ਕਤਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ।

(71) *ਇੰਦਰਜੀਤ ਬਰੁਨਾ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ (ਸੁਪਰਾ) ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ (ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ) ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ (28 ਦਾ 1958) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਵਾਧੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ?

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਨਿਜੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ com ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਉਸ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(72) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ: " ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਹਿਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ", ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਤਸਕਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਕੋਫੋਪੋਸਾ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ ਜੋ ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(73) ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀਤਮਾਲਜੀ ਪੋਸਵਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਸਕਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੋਨਾ 99.60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੋਲਡ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1968 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਛੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: -

“..... ਰਸਮੀ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਸਲੂਕ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਈਚਾਰਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ-ਗੈਰ-ਗੁਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਾਰਨ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੁਖੀ ਹੈ ਜੇ

ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਨੂੰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਗਣਨਾ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਤਿਆਗੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਕਾਲਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਇੱਕ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅੱਖ. ... .."

(74) ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ.ਖੋਜੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੀਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ; ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਠ ਦਿਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਸੱਠ ਦਿਨ ਅਤੇ ਨੌਥੇ ਦਿਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ; ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ; ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਮ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਪਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(75) ਅਦਾਲਤਾਂ, ਪਰ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਇੱਕ ਸੁਲਝੇ/ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਫੋਰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੰਜਮਤਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਿਕ ਰਾਜ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਡਰ, ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ- ਵਾਜਬ ਹੈ, ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੋਣ ਹੈ

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ-

(76) ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ 1973 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 50 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਹੀ, ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ-

(77) ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 50 ਦੇ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਵੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2-ਏ) ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(78) ਆਉ ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਜੋ ਮੌਦੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"20. ਕੋਡ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਵਰਤੋਂ।

(1) .....(4) ਦੀ ਧਾਰਾ 167

ਕੋਡ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ-

- (a) -ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ;
- (b) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ "ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ", "ਨੌਬੇ ਦਿਨ" ਅਤੇ "ਸੱਠ ਦਿਨ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, "ਸੱਠ ਦਿਨ", "ਇੱਕ ਸਾਲ", ਅਤੇ "ਇੱਕ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਲ", ਕ੍ਰਮਵਾਰ; ਅਤੇ

(c) ਇਸਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(79) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਨ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2 ਏ) ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3 ਏ) ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ 167. ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਪਬੰਧ, - ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 50 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 22(1) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 1973 ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22(1) ਵਿੱਚ 'ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ - ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ "ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ"।

(80) ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (17) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(17) ILR (1985) 2 ਪੀ.ਬੀ. & Hry. 380. ~

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (ਪੰਜਾਬ ਸੋਧ) ਐਕਟ (1984 ਦਾ I), ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਨਾਲ- ਨਾਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ. ਪੀਸੀ ਜੈਨ, ਸੀਜੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਗ੍ਰਾਫ 25 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ:

<=ਮਿਸੀ ——— MMM M^ ^MI I^M

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੜਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕਿ ਹੁਣ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, - ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿਤ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ.- ਦੀ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ: ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਿੱਲ, 1978, (ਸੁਪਰਾ) _

ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਲੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

“ਇਸ ਲਈ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੌਲੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਲੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਕੰਮ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ- ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵੀ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਬੇਲੋੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ...”

(84) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,

(85) ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਮ ਬੈਠਣ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਰੋਵਿਡਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ* tfrat

(18) ਏਆਈਆਰ 1987 ਐਸਸੀ 149 (156)।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜੋ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੈਮਰੇ 'ਚ ਕੋਰਟ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

- (1) 10. ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਬੈਠਣ ਦੀ ਆਮ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਸਕਦੀ ਹੈ। :

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਿਸੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "

(86) ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਡਰ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 327, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਓਪਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਹੋਣ ਲਈ ed. ਧਾਰਾ 327, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“ਐਸ. 327. ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ।- (1) 'ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੱਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੱਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਮਰੇ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇ-"

(87) ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗਨ ਅਤੇ ਸਟੇਨ-ਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਨਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਰਗੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹਾਲਾਤ, ਇਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(88) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੀ.ਐਸ. ਖੋਜੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੋ ਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।

“ਐਸ. 16. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ।—(1) ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ, ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(89) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 327 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 376, 376-ਏ, 376-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਰੰਟੀ ਹੈ।, 376-ਸੀ, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ 376-ਡੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ. ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(90) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਹੈ।

(91) ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਨਤਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਿਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਧੋਣ ਵਿਚ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਇੱਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਲਿਬੀ ਜਾਂ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਨਿਗਾਹ.

(92) ਰਿਚਮੰਡ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ . ਬਨਾਮ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਆਫ ਵਰਜੀ ਨੀਆ (19), ਬਰਗਰ ਸੀ.ਜੇ. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਖੁੱਲੀਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਗਠਜੋੜ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ: -

"ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ .....ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ - ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਆਉਟਲੇਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲੈਕਟਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਹਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ , ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ "ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ" ਦੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਚੌਕਸੀ "ਕਮੇਟੀਆਂ" ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ। "ਇਲਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਮ ਹੋਈ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ, ਉਸ ਵਿਰਲਾਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ। "ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰੋ।"

ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾ ਸਕਦੇ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲੈਕਟਿਕ ਪਹਿਲੂ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ; ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਨਿਆਂ "ਇੱਕ ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। " ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

(19) 1980—65 L.Ed.-II ਸੀਰੀਜ਼—(1973)।

Bimal Kaur Khaisa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, CJ.)

"ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ" ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ। ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਚਨਚੇਤ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸਟਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ " ਨਿਆਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ " ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ "ਟਾਊਨ ਮੀਟਿੰਗ" ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ 12 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਰੋਗੇਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ "ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ" ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:.....

(93) ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਜਲਵਾਯੂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੰਗਾ ਹੈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ. ਕੇ. ਰਾਏ ਬਨਾਮ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (20)' ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਓਪਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ.

(94) ਨਟੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਮਿਰਾਜਕਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ■(21) ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ: -

(95) ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਇਤਫਾਕਨ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ

(20) ਏਆਈਆਰ 1982 ਐਸਸੀ 710 (ਪੈਰਾ 107)।

(21) . AIR1 1967 SJ3.II

ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਹਤਮੰਦ, ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਨਤਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ! ਅਤੇ ਨਿਗਾਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ

ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। . ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਚਮ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

“ਗੁਪਤਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਭੈੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ, ਅਤੇ ਹਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਰਾਈ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਬੇਇਨਸਾਫੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੱਥ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਨਹੀਂ ਉੱਥੇ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਸੁਕ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ।

(21) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ , ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ , ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਏ

ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਲੱਭਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰਗਤ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ? ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਕੰਮ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਲਚਕੀਲਾ ਅਤੇ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ! ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ; ਪਰ ਜੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਈ ਵਾਰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਕਤ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ; ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਨਤਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਮਿਆਨ ਅਸਲ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਨਤਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ .....

(95) ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜੱਜ ਕੌਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ? ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

(96) ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੱਜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰੋ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀਡਿੰਗ. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ

ਰੁਟੀਨ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ।

(97) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(98) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ - ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ:

“ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਰਦਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ।

ਜੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕਾਰ ਕਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ; ਦੋਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ।

(90) ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ *ਤਾਲਾਬ ਹਾਜ਼ੀ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਮਯੂਕਰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਮੋਡਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ** (22) ਵਿੱਚ *ਗਜੇਦਰਗਡਕਰ, ਜੇ.*, (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੀ) ਦੇ ਭਾਰੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ,

(1) ਹੁਣ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ

(22) ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 376

|

ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਾਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਦ ਦੇ - ਕੱਟਣ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਧਮਕੀ ਦੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਹਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।”

ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਰਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੋਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਚੁਟਕੀ ਭਰ ਲੂਣ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸਤਰਾਸ਼ਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪਤੇ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।

(100) ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਏ.ਕੇ. ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (23) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

(23) ਏਆਈਆਰ, 1982 ਐਸਸੀ 710। ~ —

ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੈਰਾ 100 ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"100. ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ com ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ

ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਿਰਾਹ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਤਰਕ ਯੋਗ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਚਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ

ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

ਏ.ਕੇ. ਰਾਏ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਰੇਖਾੰਕਿਤ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਗ਼ਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, ਏ ਕੇ ਰਾਏ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਕਰਨ ਦੇ ਡਿਟੇਨੂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿੱਠ ਰਹੇ ਸਨ।

(101) ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਾਂਬੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (24) ਅਤੇ ਹੀਰਾ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਰਾਜੇਂਦਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਰਾਂਚੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (25) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(24) ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 221.

(25) ਏਆਈਆਰ 1973 ਐਸਸੀ 1260

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

(102) ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਈ ਕੇਸ ਪੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਬਚਨ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਿਟੀ ਆਫ ਬੰਬੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਉਮਰੀਗਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸਿਟੀ ਆਫ ਬੰਬੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 27(1) ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ : -

a

ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੁਝ ਮਾੜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ■ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਵਸਤੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

99

ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਾ ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਚੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(103) ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ >r(supra), ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਸਟਾਫ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀਹ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਸਟੀ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, ਅਰਥਾਤ- ਬੋਰਡ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਰਾਈਸ (26), ਰਸਲ ਬਨਾਮ ਡਿਊਕ ਆਫ ਨਾਰਫੋਕ (27), ਬਾਇਰਨ ਬਨਾਮ ਕਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫ ਰੈਟਰਜ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ। (28), ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਗੰਧਲੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ:

"ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗੁੰਡਾ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਡਾ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ

ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਗੁੱਡੇ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਗੁੱਡੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਭਾਵੇਂ ਬੇਲੋੜੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਅਸਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਛੇੜਛਾੜ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਡਰ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਮਗਰ ਕੀਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ

(26) 1911 ਏਸੀ 179

(27) (1949) T AIL E .R. 109,

(23) (1958) 2 ਸਾਰੇ. ER 579.

ਕੁੜੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਛਾਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। *ਟੀਬੀਐਫ* ਗਵਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ।

(104) ਨਾ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪਤੇ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ; ਕਿ ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਸਿਰਫ PW-1, PW-2, ਅਤੇ PW-3 ਆਦਿ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ PW-1, PW-2 ਅਤੇ PW-3 ਆਦਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

(105) ਕਿਉਂਕਿ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪਤੇ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗਵਾਹੀ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(106) ਵਾਜਬ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(107) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(7) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਦ - ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਲਬਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(108) ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 20(7) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੰਡ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਗੁਪਤ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਪਾਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੌਣ ਲੋਕ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗਠਿਤ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਕੌਣ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧੀ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(109) ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (8) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਵਿਆਜ

ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏਗੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਜੇ ਇਹ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ! ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇੱਕ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 169, ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਦੇ ਭਵਿੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਉਦੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਐਡ ਕੋਰਟ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ:-

ਡਬਲਯੂ

“ਐਸ. 169. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ।-ਜੇਕਰ, ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਥਾਣੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਂਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜ਼ਰਮ ਦਾ; ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੌਂਪਣ ਲਈ।

“ਐਸ. 227. ਡਿਸਚਾਰਜ. -ਜੇਕਰ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੱਜ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

;

(110)ਸਥਿਤੀ, II ਜਦ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 1 ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਜ਼ਰਮ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ

ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ। ਇਹ ਬੇਕਸੂਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਹਿਮੇ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਯਕੀਨਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(ਬਿਮਾਰ) • ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ; ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੀ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦਾ ਸਿਰਫ ਰੇਖਾਕਿਤ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: “ ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ” , ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੀਵੇਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵੇਧਾਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕੋਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵੇਧਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : -

“ਐਸ. 16. (1) ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“ਐਸ. 20(4) (ਏ), ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ "ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

“ਐਸ. 20(8) (ਬੀ) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ , ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ "ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

(112) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1629 ਆਫ 1986 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹਾਂ।

ਐੱਲ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1629 ਆਫ 1986 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ

ਨੇ ਧਾਰਾ 25, ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 (1959 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ. 54) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਬੈਰਲ, 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਅਤੇ 12 ਬੋਰ ਦੇ 10 ਕਾਰਤੂਸ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜੁਰਮ 1985 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“ਐਸ. 6(1) ਵਧੇ ਹੋਏ ਜੁਰਮਾਨੇ। —ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ, 1959 (1959 ਦਾ 54), ਵਿਸ਼ਵੇਟਕ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ

Bimal Kaur Khalsa v. Union of India and others
(D. S. Tewatia, C.J.)

ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।, 1884 (1884 ਦਾ 4), ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 (1908 ਦਾ 6), ਜਾਂ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1952 (1952 ਦਾ 20) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟਾਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਜਾਂ ਕੈਦ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ।"

T¹ ਉਹ ਐਕਟ 198 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ? ਸੈਕਸ਼ਨ 6(1) ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"6(1) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ, 1959, ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ, 1884, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 ਜਾਂ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਐਕਟ, 1959 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪ ਸਥਿਤੀ ਐਕਟ, 1952, ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟਾਂ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।"

1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(1) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 1987 ਦਾ ਐਕਟ, ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਜੇ ਦੋ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਨੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਅੱਤਵਾਦੀ ਐਕਟ, 1987

(113) ^By Byuvitruue; ਐਕਟ 1987 ਦੇ *sof:ti* ਸੈਕਸ਼ਨ>f25 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜੋ ਕਿ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ, ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਮੁਕੱਦਮਾ *ਆਇ* ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸਜ਼ਾ.

(114) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹੁਣ 1985 ਦੇ *thg* ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਦੇ ਕਾਰਨ. ਐਕਟ 1987 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ, 6 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੰਗਾ ਸੀ। ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਚਨਬੱਧ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ।

(115) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(116) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(117) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਨੰ. 1629 ਆਫ 1986 ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

BNR' ... .. ,

27431 HC—ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, ਯੂਟੀ: ਸੀ.ਐੱਚ.ਡੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ